Johansson Elina 12.9.2022

Ylimääräinen energianeuvosto 9.9.2022

Ylimääräinen energianeuvosto 9.9.2022

Energianeuvostossa ministerit kävivät näkemystenvaihdon EU:n sähkön hintakriisistä ja varautumisesta ensi talven tilanteeseen. Pääasiakohta oli keskustelu mahdollisista hätätoimista energian korkeiden hintojen vaikutusten lieventämiseksi. Asiakohdan taustaksi oli saatu komission non-paper sekä puheenjohtajan tausta-asiakirja. Komissio oli non-paperissaan esitellyt viisi mahdollista toimenpidettä: 1. sähkön huippukulutuksen leikkaaminen, 2.tuottokatot sellaisten sähkönmyyjien ylisuurille tuotoille, jotka eivät aseta sähkönhintaa (ns. *inframarginal production*), 3.solidaarisuustoimet eli fossiilisia polttoaineita hyödyntävien yhtiöiden tuottojen leikkaukset, 4. yritysten likviditeettiongelmiin puuttuminen sekä 5. kaasun hinnan madaltamiseen tähtäävät toimet (kuten kaasun hintakattojen asettaminen).
Jäsenvaltioiden puheenvuorossa toistui huoli tilanteen vakavuudesta. Komissiolta halutaan nopeita tilapäisiä EU-tason toimia. Sähkön säästäminen älykkäästi sai paljon tukea. Samoin yritysten likviditeettiin liittyvät toimia painotettiin. *Infra-marginal production* – toimet saivat tukea mutta toisaalta peräänkuulutettiin perusteellisempaa vaikutustenarviointia ja lisätietoja komissiolta.
Eniten jäsenvaltioiden näkemykset jakautuivat kaasun hintakattojen osalta ja vain venäläisen kaasun hintakatto herätti myös suoraa vastustusta. Puheenjohtaja laatii keskustelun annista yhteenvedon, joka on evästys komissiolle. Komissio vakuutti kuulevansa jäsenvaltioiden preferenssit ja huolet sekä huomioivansa ne työstäessään ehdotuksia ensi viikolla annettavaksi.
Toisessa asiakohdassa jäsenvaltiot informoivat toimistaan talveen varautumisen saralla. Lukuisat jäsenvaltiot informoivat kaasun käytön vähentämisestä (taustalla heinäkuun asetus) sekä toisaalta toimistaan kaasun varastoimiseksi. Jäsenvaltiot ovat myös tehneet paljon työtä energianlähteiden monipuolistamiseksi.

Kokouksen avaus

PJ/Josef Sikela: Kyseessä on jo toinen ylimääräinen energianeuvosto CZ:n EU-puheenjohtajakaudella. Heinäkuussa saavutettiin sopu neuvoston asetuksesta kaasun käytön vähentämiseksi koordinoidusti. Ensin keskustellaan mahdollisista hätätoimista, joita voitaisiin panna täytäntöön vielä ennen seuraavaa lämmityskautta. Toinen asiakohta (julkinen osio) on jatkoa heinäkuun keskustelulle ja tarkoitus on keskittyä kansallisiin toimenpiteisiin energiaturvallisuuden varmistamiseksi ja saada siten kattava tilannekuva varautumisesta.

1. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin ilman muutoksia.

2. A-kohtien luettelon hyväksyminen

A-kohtien luettelo (12150/22) hyväksyttiin.

3. Mahdolliset hätätoimenpiteet energian korkeiden hintojen vaikutusten lieventämiseksi (näkemystenvaihto)

PJ/Jozef Sikela kertasi energiatilanteen kehitystä. Nordstream 1:n mentyä kiinni, kaasun hinnat nousivat n. 30%. Hinnat ovat nousussa, samoin inflaatio. Yritykset kärsivät likviditeettiongelmista. Tuotantorajoitukset huolestuttavat. Tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä. PJ viittasi valmistelemaansa tausta-asiakirjaan ja KOM:n non-paperiin mahdollisista vaihtoehdoista. Kävi läpi non-paperin toimenpiteitä kuten kaasun hinnan irrottaminen sähkön hinnasta, yritysten likviditeettiin liittyvät toimet ja sähkön kysynnän vähentäminen. PJ:n toiveena on, että keskustelun lopputuloksena on mahdollisimman selkeä mandaatti komissiolle tehdä pian konkreettisia ehdotuksia. EU-tason toimia tarvitaan. Viittasi lopuksi keskusteluasiakirjan kysymyksiin: 1) katsotteko että tarvitaan EU-tason toimia ja 2) mitä toimia preferoitte.

KOM/DG ENER/ komissaari Kadri Simson aloitti viittaamalla heinäkuun energianeuvostoon, jossa saatiin sopu kaasun käytön vähentämistä koskevasta asetuksesta, joka oli viisas ja tarpeellinen päätös. Jotkut jäsenvaltiot ovat tehneet toimia, joilla pyritään hillitsemään sähkön hintojen nousua. Painotti tarvetta EU-tason toimille. Komission puheenjohtaja esitti viisi toimenpidettä, jotka on kuvattu KOM:n non-paperissa. KOM haluaa kuulla mitä mieltä jäsenvaltiot niistä ovat. Kävi läpi komission ehdotukset.

Jäsenvaltioiden puheenvuorossa toistui huoli tilanteen vakavuudesta. Komissiolta halutaan nopeita tilapäisiä EU-tason toimia. Sähkön säästäminen älykkäästi sai paljon tukea. Samoin yritysten likviditeettiin liittyviä toimia painotettiin. Infra-marginal production – toimet saivat tukea mutta toisaalta peräänkuulutettiin perusteellisempaa vaikutustenarviointia ja lisätietoja komissiolta. Eniten jäsenvaltioiden näkemykset jakautuivat kaasun hintakattojen osalta ja vain venäläisen kaasun hintakatto herätti myös suoraa vastustusta.

KOM/DG ENER/ Kadri Simson veti keskustelun yhteen. Komissio vakuutti kuulevansa jäsenvaltioiden preferenssit ja huolet sekä huomioivansa ne työstäessään ehdotuksia ensi viikolla annettavaksi. Tilanne on vakava ja komissiolta halutaan nopeita toimia. Energian säästäminen sai paljon tukea. Samoin likviditeettiin liittyvät toimet.

PJ totesi käydyn keskustelun olleen hyvin kattava. On tarve EU-tason kiireellisille, väliaikaisille toimille. Kansalliset erityispiirteet on huomioitava. Tuo jäsenvaltioiden ajatukset esille PJ:n keskusteluyhteenvedossa, joka jaetaan vielä ennen kokouksen loppua.

4. Talvivarautuminen (tilannekatsaus ja näkemystenvaihto); julkinen osio

PJ/Jozef Sikela johdatteli toiseen keskustelunaiheeseen, talvivarautumiseen. Useita uhkia kohdistuu energian toimitusvarmuuteen. Viimeaikainen Gazprom 1:n sulkeminen yksi esimerkki. Kaasuvarastonnoin tilanne on lähes 83%; erinomaista että on jo päästy tavoitteeseen. On kuitenkin jo pohdittava seuraavaa vuotta 2023. Heinäkuussa hyväksyttiin asetus kaasun kulutuksen vähentämiseksi koordinoidusti.

KOM/DG ENER/ Kadri Simson: kertasi heinäkuun asetuksen. Venäjä on epäluotettava kaasun toimittaja ja käyttää kaasua aseena. Varastoinnin taso EU:ssa jo yli 80 %. Emme tällä hetkellä täytä kriteerejä jolloin em. asetuksen mukainen 2.vaihe ja 15 % pakollinen vähennysvelvoite lankeaisi. Energiaulkosuhdediplomatian keinoin komission pyrkii hankkimaan kaasua lukuisilta tahoilta.

DK: pääsemässä 15 % vähennykseen kaasua käytössä. Uusia toimia kansallisesti otettu energian säästöön. Pitää huomioida myös muut energialähteet.

HR antoi eilen 2,8 miljardin tukipaketin kansalaisille ja yrityksille. Sähkön hintakatto asetettu kuluttajille ja myös yrityksille. Tämä on vahva viesti hallitukselta. Kaksinkertaistanut LNG-

terminaalien kapasiteetin ja varastot 82 % täyttötasossa. Jatkossa toivoo, että yhteishankinnat etenevät ja tuki kaasun tukkuhinnan kattoja.

ES oli huolissaan hinnoista saatavuuden sijaan. Suhteellisen hyvä tilanne talvea ajatellen ja pyrkivät ensi vuotta kohden vähentämään kulutusta. LNG-yhteisostot ja energiadiplomatia tärkeää (läpinäkyvyys tarpeen).

MT:lla käyttävät vain LNG:tä eikä käytetä muuhun kuin sähkön tuotantoon. Ovat riippuvaisia yhteenliitännästä IT kanssa. Heilläkin hinnat kuitenkin nousevat. EU-toimet joilla puututaan hintoihin ainoa ratkaisu. Ryhtyneet energiatehokkuustoimiin.

SE kaasun kulutus on laskenut ainakin -15% vuoden tason. Yhteenliitäntä DK kanssa. Suuri sähkön tuottaja. Etelä-Ruotsi erityisesti kärsinyt korkeista hinnoista. Kaikki fossiilittomat lähteet otettava käyttöön, bioenergia tulee pitämään ruotsalaiset kodit lämpimänä kuten pitkään jo kauan. Saattavat tarvita myös tuontia sähkössä.

IT hallitus reagoi viime vuonna ja 50 miljardia investoitiin kuluttajien hyväksi. Viime vuonna tuotiin kaasusta n. 40 % Venäjältä ja nyt enää 18 %. Tavoitteena vähähiiliset. Pyrkivät lisäämää uusiutuvaa energiaa, tänä vuonna 9,3 GW/a saatu lisää. Biokaasun ja maalämmön käyttöä edistetään.

LU kertasi käytännössä puheenvuoronsa edellisessä asiakohdassa. Eilen LU:ssa aloitettu kaasun käytön vähentämiskampanja. Pystyvät vähentämään ainakin 15 %.

FR toisti kommenttinsa disinformaatiosta. Yhteenliitännät toimivat maksimaalisesti. Le Havreen kelluva LNG-terminaali tulossa. Pyrkivät vähentämään 40 % fossiilisten käyttöä. Eivät haluaisi fossiilisia ottaa käyttöön mutta tekevät niin tarvittaessa. Varastot 94 % tasolla.

DE jatkaa nykylinjaa energiapolitiikassa: uusiutuvat ja päästöttömät. Haluaisi go to-alueita. Hyvä jos EU-tasolla pohditaan toimia ja poistetaan esteitä, edistetään uusiutuvien potentiaalia. Kaasun käyttö vähentynyt 22 % elokuussa, mutta toisaalta teollinen tuotanto kutistui, joten suunta ei yksiselitteisesti ole hyvä. Olivat hyvin riippuvaisia Nordstream 1:stä, varastot nyt yli 80 % (tavoite 95%). Eivät osta kaasua enää mihin tahansa hintaan. Infra pyritään rakentamaan myös vedylle sopivaksi.

RO:aan kaasua tulee vähemmän kun kaasun tulo lakannut NS1 kautta. Tilanne on vakaa, varastointitaso on yli 76 %. Hyvin luottavainen, että se on yli 80 % ennen marraskuun alkua. Ei pitäisi tulla toimitusvarmuusongelmia. Tasapainoinen energiatuotannon rakenne halutaan, sis. ydinvoiman. Kompensaatiomekanismi rakennettu. Uusiutuvaa 6 GW 2030 mennessä.

FI toi esille, että Suomessa valmistaudutaan eri skenaarioihin. Tiedotuskampanja on lanseerattu, jonka tavoite on vähentää energiankulutusta ja tasata kulutushuippuja. Meille toimitusvarmuuden kannalta on tärkeää, että ydinvoimareaktori Olkiluoto3 ja kelluva LNG-terminaali saadaan toimintaan vuoden lopulla. Pohjoismainen energianalan yhteistyö ja sekä Baltian alueen kanssa tehtävä yhteistyö on keskeistä-

SK:ssa 60% lämmityksestä kaasulla. Kaasuverkon uusi yhteenliitäntä Puolaan 21.8. on hyvä uutinen koko alueelle. Kiitti PL kollegoja ja KOM hyvästä yhteistyöstä. Teollisuus vähentänyt kaasun käyttöä merkittävästi, taustalla korkea kaasunhinta. Kaikki saatavilla oleva kaasu saatava EU:hun.

HU on päässyt 35 % varastointitasolle. 65 % kaasusta putkikaasua TR:sta. BG ja Serbia saavat kaasua myös Unkarista. Lännen suunnalta eivät juurikaan saa tällä hetkellä kaasua. Pyysi etteivät muut tuomitsisi neuvotteluista RUS kanssa. Sopineet Gazpromin kanssa myös 5,8 m päivittäin lisää kiinteiden toimitusten lisäksi. Toivoi HU ja RO välisen rajajohdon kapasiteetin kasvattamista.

LV tekee kaikkensa kompensoidakseen nousevia energianhintoja kuluttajille (laaja kohdennettu tukipaketti) ja toimitusvarmuuden varmistamiseksi. Kaasun käytössä pudotusta jo 33 % vuoden takaisesta. Baltian maiden kanssa bilateraalisopimuksia.

EE muistutti heidän pitkän aikavälin tavoitteestaan minimoida Venäjä-riippuvuus RUS. Nyt nähty tämän politiikan arvo. Viro päättänyt kieltää RUS kaasun tuonnin. Pitäisi kollektiivisesti kieltää myös RUS öljyn tuonti. Rakentavat Suomena kanssa LNG kelluvaa terminaalia ennätysvauhdilla, valmista ennen marraskuun loppua. Kaasun kulutus vähentynyt jo 15%. Keräävät kaasuvarastoja. Lopuksi: pitäisi välttää protektionistisia vaistojamme eikä tule lopettaa energian virtaamista rajojen yli, sillä siitä voi olla hankalia seurauksia. Kaikki voittavat, jos energia virtaa rajojen yli vapaasti.

AT oli 80 % riippuvaisia RUS kaasusta, nyt venäläisen kaasun osuus alle 50%. Varastointitaso 70 %. Kaasun kulutuksen vähentäminen: vuoden takaiseen laskua 11 % (johtuu pitkälti hinnoista). Aloitettu infokampanja kotitalouksille. Fuelswitch keskeistä. Kaasun yhteisostot olisi tarpeen ja pyysi KOM vauhdittamaan tätä; valmiita olemaan mukana pilotoinnissa. Uusiutuvan energian osalta annettu vuonna 2022 vauhdituspaketti ja tavoite 6x uusiutuvan osuus. Nopeasti kokoustettava, jotta sähkön ja kaasun hinnat irrotetaan toisistaan.

IE mielestä tarvitaan strateginen kaasun varastointi sen sijaan että vain laajennetaan kaasun toimituksia. Vihreä vety ja muut uusiutuvan energian lähteet pitkällä tähtäimellä. Vauhditettava valtiontakaus- ja muita päätöksiä. Aiemmin tänään on annettu vahva valtuutus KOM suunnitelmalle ja toivottavasti heti ensi viikon alussa saadaan tarkemmat KOM ehdotukset. Energiatehokkuus ja likviditeettitoimet ensisijaisia. Kuten EE, ei pidä lähteä nyt protektionismin tielle vaan luotettava toisiimme ja pidettävä yhteydet auki.

PT painotti, että on luotava energian sisämarkkinat ja luotava yhteenliitännät. Huomioitava, että joissain maissa jo ryhdytty toimenpiteisiin. Kaasun kysyntää on pyrittävä vähentämään ja REPowerEU sisältää tärkeitä suuntaviivoja jäsenvaltioille. Portugali on perustamassa lisää kaasuvarastoja, jotta toimitusvarmuus taataan. Vakava kuivuus PT:ssä vaikuttanut vesivoiman tuotantoon ja sillä tuotettu sähkö -14 %. 18 % kasvu varastoinnissa. Energiansäästösuunnitelma on hyväksytty tälle ja ensi vuodelle ja kattaa kaikki toimijatasot. Pyrkimys lisätä aurinkoenergiaa, tänä vuonna sitä lisätty 50 %. 66 miljoonalla projekteja joilla pyritään edistämään energiatehokkuutta.

EL on vähentänyt joka kuukausi kaasunkulutusta, elokuussa -14 % lisäämällä uusiutuvan energian osuutta (aurinko, tuuli). Lisätty ligniitin tuotantoa 100 %. Kelluvaa varastointia lisätty. MoU Italian kanssa eli aikovat varastoida yhdessä kaasua IT:n varastoihin.

LT:lle Venäjä oli ennen sotaa tärkein öljyntuoja. Varastoi LNG:tä. Laittavat täytäntöön kaasunkulutuksen vähentämiseen tähtäävää asetusta, odotus että kulutus tänä vuonna -25%. Tekevät yhteistyötä Baltian maiden ja Suomen kanssa.

SI tilanne on hankala, koska sillä ei ole omaa kaasutuotantoa eikä omaa varastointia. Ovat ryhtyneet toimiin kysynnän vähentämiseksi ja energiantuotannon monipuolistamiseksi. Kahdenvälinen kaasusopimus HR ja AT kanssa työn alla.

PL mukaan päästökauppajärjestelmä pitää laittaa tauolle. Kaikelle kaasulle asetettava hintakatto. Ei velvoittavia eurooppalaisia veroja, kansallinen toimivalta muistettava. Energiatuotannon rakennetta koskevat päätökset pitää tehdä yksimielisesti. Energiaministereiden tehtävä ratkaisuja välit-ömästi.

BG nosti esille ligniitin ja ydinvoiman, ei ole sähköntuotannossa riippuvainen kaasusta. Kaasunkäyttäjät teollisuudessa ovat jo vaihtaneet toisiin energialähteisiin korkeiden kaasunhintojen vuoksi. Sofian maalämpölaitos suurin kaasun käyttäjä, sitäkin modernisoidaan ja infraa uudistetaan. Lähes kaikki kaasu on tuontitavaraa, ovat pyrkineet monipuolistamaan lähteitä. Kaasunvarastointi on saatu 60 % tasolle, todennäköisesti lokakuussa 80 % kuten suunniteltu.

BE: kaasun varastointiaste lähes 94 %. Kapasiteetti lähes täysin käytössä; pieni mutta tehokas varasto lähinnä kulutushuippujen tasaamineen. Pyrkivät tasaamaan kulutushuippuja ja vähentämään kulutusta. Kärsivät korkeista energianhinnoista, vaikka toimitusten osalta heillä on hyvä tilanne. Kyse on myös sosio-ekonomisista kysymyksistä ja yhteiskuntarauhasta.

CY kertoi sillä olevan Kreikan ja Israelin kanssa bilat. sopimuksia. Ei ole yhteen liitäntöjä tällä

hetkellä muttei ole ainakaan toistaiseksi haasteita toimintavarmuudessa. Ei kaasuriippuvuutta mutta öljyn hinnan vaihtelu vaikuttaa heihinkin. Tukevat EU:n energia-alustan edistämistä. Ovat löytäneet alueeltaan kaasua, jota voitaisiin toimittaa. Tarkoitus saada kaasu markkinoille 2027 mennessä.

NL kertoi merkittävästä kaasun säästöstä. Tulevat viemään LNG:tä myös CZ. Yhteistyö on voimaa. Kaasuvarastot yli 80 % täynnä ja se hyödyttää heidän lisäkseen myös naapureita. Huolissaan siitä, että fossiilittomiin siirtyminen siirtyy eteenpäin.

HU: tuplaavat LNG kapasiteetin 12->24. Varastot yli 80%.

KOM/DG ENER/Kadri Simson: kiitti jäsenvaltioita tärkeästä työstä varastoinnin saralla. Säästötoimet tärkeitä myös. Vähennetään riskiä, että tuleva talvi on hankala. Kiitos sitoutumisesta RE-PowerEU:hun ja haluun viedä sitä eteenpäin. Hyvä että jäsenvaltioissa edistytään energianlähteiden monipuolistamisen suhteen.

Suomen edustajat
TEM
Elinkeinoministeri Mika Lintilä
Osastopäällikkö Riku Huttunen
Ministerin erityisavustaja Hannes Torppa
Ministerin virkamiesavustaja, EU asiat Nina Alatalo
Ylitarkastaja Tatu Pahkala
Erityisasiantuntija Elina Johansson

EUE
Pysyvän edustajan sijainen Tuuli-Maaria Aalto
Erityisasiantuntija Ville Niemi